

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТУ

доктора економічних наук, професора Гончарук Інни Вікторівни на дисертаційну роботу Скрипника Дениса Михайловича на тему: «Організаційно-економічний механізм формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент

Актуальність теми дослідження.

Енергоефективність та енергозбереження на сьогоднішній день є одними із найважливіших пріоритетів соціально-економічного розвитку в глобальному, національному та регіональному вимірах. Ефективна реалізація відповідної політики за цими напрямками дозволяє, в значному ступені, вирішувати як наявні гострі проблеми глобального масштабу (обмеженість запасів паливно-енергетичних ресурсів, зростаючий негативний вплив використання енергії на оточуюче природне середовище і пов'язані з цим кліматичні зміни), національного масштабу (досягнення відповідного рівня енергетичної безпеки та енергетичної незалежності, високого рівня конкурентоспроможності національної економіки тощо), так і проблеми регіонального розвитку (досягнення високого рівня соціально-економічного розвитку, в тому числі, і за еколого-соціальними складовими, сталого економічного зростання).

Для України питання підвищення енергоефективності є ключовою задачею, що має проходити червоною ниткою в усіх програмах підтримки та стратегій розвитку секторів економіки на національному, регіональному та місцевому рівнях, що підвищить конкурентоспроможність української продукції, прискорить імплементацію вітчизняної енергетики до європейського енергетичного середовища та забезпечить тріаду соціо-економіко-екологічного розвитку.

Вказане обумовлює високий ступінь актуальності та своєчасності вибору теми дисертації Скрипник Д.М.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами.

Дисертацію виконано відповідно до напрямків науково-дослідної роботи кафедри менеджменту Сумського національного аграрного університету: «Розвиток менеджменту у контексті міжнародних інтеграційних процесів» 2019-2023 (номер державної реєстрації 0119U001336), у рамках якої автором досліджено основні тенденції розвитку енергетичної ефективності та розроблено сценарії подальшого розвитку секторів національної економіки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.

Ознайомлення з дисертаційною роботою дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і

ОТРИМАНО СНАУ

BRUKS 65 01.12.21

рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі ключові аспекти теми.

Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та даних Державного служби статистики України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України.

У дисертаційній роботі використані результати особистих спостережень автора та значна кількість літературних джерел, зібрано і опрацьовано великий обсяг статистичної інформації для висвітлення сучасного стану та перспектив формування механізму енергоефективної моделі розвитку національної економіки.

Дослідження проведене на відповідному науковому і професійному рівні. Аналіз літературних джерел по темі дисертації дозволив автору систематизувати теоретичні та методичні особливості досліджуваної проблеми. Дисертаційна робота спрямована на теоретико-методичне обґрунтування засад та прикладних рекомендацій щодо організаційно-економічного механізму формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки. Основні положення, висновки і рекомендації, що наводяться в дисертаційній роботі і опублікованих наукових працях, є достатньо обґрунтовані, оскільки вони базуються на матеріалі, накопиченому у вітчизняній та світовій науці, а також на власних розробках.

Загалом дисертаційне дослідження Скрипника Д.М. характеризується структурованістю, методичною завершеністю та чіткістю зроблених результатів.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Проведений аналіз дисертаційної роботи, публікацій та автореферату автору дозволяє підтвердити наявність елементів наукової новизни, які викладені конкретно, послідовно та системно. У дисертаційній роботі Скрипника Д.М. сформульовано і достатньо обґрунтовано ряд теоретичних, методичних та практичних аспектів, в яких узагальнено теоретичні положення галузевих особливостей організаційно-економічного механізму формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки. Основними науковими результатами дослідження, які характеризуються новизною, слід вважати:

- розроблено концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму енергоефективності національної економіки шляхом виокремлення інформаційної та ринкової складових, що в симбіозі з техніко-технологічною та інституційною забезпечують всебічне охоплення розвитку енергетичного сектору;

- удосконалено методичний підхід до створення сценаріїв розвитку енергоефективності національної економіки через використання пробіт-моделей, що забезпечить енергетичний прорив та структурні зміни у споживанні енергії з переходом від викопних до відновлюваних джерел

енергії та може бути використаний для визначення потенційних можливостей та пріоритетів;

- внесено авторські розробки до науково-методологічного підходу щодо оцінювання енергоефективності національної економіки з урахуванням регіональних особливостей, що включає сукупність методичних підходів до прогнозування енергоспоживання й потенціалу енергоефективності, урахуває вплив сукупності економічних, технічних й соціальних факторів та дозволяє оптимізувати рівень споживання енергоресурсів;

- розвинено понятійно-категоріальний апарат, в частині уточнення дефініції «енергоефективність», що визначається як конкурентний енергетичний ресурс, здатний давати енергію та заощаджувати попит на викопні паливно-енергетичні ресурси, а організаційно-економічний механізм енергоефективної моделі розвитку національної економіки є результатом дії сукупності взаємодіючих елементів інституційного, техніко-технологічного, інформаційного та ринкового характеру (об'єктів, суб'єктів, принципів, критеріїв), що за рахунок рухливих зв'язків забезпечують розвиток економічної системи;

- аргументовано доведена генеза зв'язку конкурентного розвитку енергетичної ефективності як явища з відновлюваними джерелами енергії, у контексті вдосконалення перетворення первинної енергії, яка міститься у паливі, та кореляції потужності, яка виробляється джерелами ВДЕ, з потребами споживачів;

- набув подальшого розвитку методичний підхід проведення рейтингування енергоефективності областей на підставі оцінки регіональних тенденцій в енергоспоживанні, що підтвердило прямий зв'язок енергоефективності національної економіки з показником валового регіонального продукту, та як наслідок – покращення рівня життя населення, притік додаткових інвестицій в економіку тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретико-методичних і практичних розробок і стратегій розвитку у діяльності органів влади різних рівнів при формуванні регіональних стратегій енергозбереження в соціально-економічних системах та механізмів управління їх енергоефективністю. Результати дисертаційного дослідження, висновки та рекомендації, які містяться в роботі, схвалені та використовуються в практичній діяльності, про що свідчать довідки про впровадження, видані Державним агентством енергоефективності та енергозбереження України (довідка №3112 від 21.04.2021р. про відзначення в результатах дисертації впровадження організаційно-економічного механізму енергоефективної моделі розвитку національної економіки, що є результатом дії сукупності взаємодіючих елементів інституційного, техніко-технологічного, інформаційного та ринкового характеру (об'єктів, суб'єктів, принципів, критеріїв) та за рахунок рухливих зв'язків забезпечують розвиток економічної системи на всіх структурних рівнях: від підприємства до держави), ВК «Перший український енергетичний кооператив» м. Київ

(довідка №160 від 26.01.2021 року про відзначення методики створення сценаріїв розвитку енергоефективності національної економіки), ТОВ «Еліос Стратегія» м. Дніпро (довідка №8 від 04.03.2021 року, де позитивно відзначений розроблений здобувачем прогностичний сценарій розвитку енергетичного сектору України з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу) та HELIOS s.p.o. м. Вроцлав, Польща (довідка про позитивний вплив застосування світового досвіду у формуванні організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності національної економіки). Окрім того, окремі положення використовуються в навчальному процесі Сумського національного аграрного університету при вивченні дисциплін «Міжнародна економіка» та «Регіональна економіка» ОС Бакалавр спеціальності 073 – Менеджмент та дисципліни «Енергетичні системи» ОС Бакалавр спеціальності 133 – Галузеве машинобудування.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Основні наукові положення й результати досліджень за темою дисертації опубліковано у 14-ти наукових працях, серед яких: 6 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 6 входять до міжнародних наукометричних баз; 1 статтю опубліковано у наукових періодичних виданнях інших держав ОЕСР, що входять до міжнародної наукометричної бази Web of Science; 6 тез у матеріалах наукових конференцій; 1 стаття в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій – 5,28 друк. арк., з яких 4,08 друк. арк. належить особисто автору.

Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які викладені у тексті дисертації. Анотацію подано українською та англійською мовами. Вона є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційної роботи. Таким чином, автором дотримані всі вимоги МОН України щодо кількості публікацій, зміст опублікованих результатів відповідає тим, що містяться в дисертації й анотації, а основні положення дослідження пройшли всі передбачені види апробації: опубліковані, впроваджені та обговорені на конференціях різних рівнів. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та опублікованих праць вказує на дотримання здобувачем вимог академічної доброчинності.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний текст викладено на 180 сторінках, що включає 17 таблиць, 36 рисунків. Список використаних літературних джерел містить 145 найменувань на 14 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету та завдання дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, відомості щодо реалізації та апробації результатів дисертації.

У першому розділі дисертації наведені теоретико-методичні засади управління енергоефективністю національної економіки, в тому числі здійснено аналіз сутнісно-змістової характеристики енергоефективності як найдешевшого джерела енергії, охарактеризовані методичні засади моделювання сценаріїв розвитку енергоефективності з використанням відновлюваних джерел. Позитивним моментом слід відзначити дослідження автором світового досвіду формування енергетичної ефективності галузей національної економіки з використанням відновлюваних джерел енергії.

У другому розділі - проаналізовано сучасний стан енергоефективності підприємств України з урахуванням структурно-динамічних тенденцій та перспектив розвитку національної економіки. Для цього було проведено бенчмаркінг секторів економіки України за показниками енергетичного розвитку, де особливе місце було відведене сільському господарству як унікальній галузі, яка здатна сама забезпечити себе ресурсами для енергетичного розвитку.

У третьому розділі - обґрунтовані та представлені до розгляду прогресивні та інноваційні рішення щодо організаційно-економічного механізму формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки. Для цього були визначені основні напрями підвищення конкурентоспроможності енергетичного сектору, проведено моделювання енергетичних сценаріїв розвитку національної економіки за різних вихідних умов (Консервативний, Поміркований та Реформістський), визначені форми державної підтримки формування механізму енергоефективності національної економіки.

Висновки дисертації органічно випливають із матеріалів наукового дослідження та адекватно відображають його результати, є науково обґрунтованими, логічними, такими, що мають об'єктивне підґрунтя та відображають наукову новизну і практичну значущість роботи.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

За результатами аналізу положень, висновків та рекомендацій, що містяться у дисертації були сформульовані наступні зауваження та дискусійні положення:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження автор дещо забагато уваги приділяє дослідженню передумов гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС. Проте, варто було б більше уваги приділити перспективам подальшої співпраці України з ЄС у контексті забезпечення сталого енергетичного розвитку (п. 1.2).

2. У другому розділі п. 2.1. «Сучасний стан енергоефективності підприємств України» (табл. 2.1-2.3) при визначенні загального потенціалу енергозбереження за рахунок технологічного та організаційно-економічного факторів було розраховано галузеву та міжгалузеву економію енергоспоживання. Доцільно більш детально охарактеризувати запропонований авторський підхід до визначення факторів впливу на результуючий показник.

3. Вдалим є підхід щодо регіонального порівняння потенціалу енергоефективності за показниками, що характеризують технічну, економічну та соціальну складові енергоефективної моделі розвитку національної економіки, проте варто було б додати для порівняння екологічні показники, що відповідає концепції сталого енергетичного розвитку (п. 2.2).

4. Автором у роботі представлено проміжні розрахунки за побудованими оптимізаційними моделями мінімізації енергоспоживання в секторах національної економіки України. Цей матеріал можна було б розмістити в додатках (п. 2.1).

Разом із тим, слід зазначити, що наведені дискусійні положення дисертації та висловлені зауваження до її тексту не зменшують наукової та практичної цінності отриманих унаслідок виконання цього дослідження результатів.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Скрипника Дениса Михайловича на тему: «Організаційно-економічний механізм формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки» виконана на актуальну тему, містить теоретичні, методологічні та практичні розробки щодо вирішення проблеми механізму функціональної підготовки управлінського персоналу в Україні. Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість і логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань.

Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль дисертації має науковий характер. Аналіз змісту дисертаційної роботи, друкованих праць за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що усі пункти наукової новизни дослідження, належним чином відображено у роботі. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням. За обсягом, змістом, науковою новизною та практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам у відповідності з пп. 9-10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

Дисертація Скрипника Дениса Михайловича на тему «Організаційно-економічний механізм формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки» є завершеним дослідженням, відповідає профілю спеціалізованої вченої ради, а її автор Скрипник Денис Михайлович, заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 Менеджмент.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної,
наукової та інноваційної діяльності,
професор кафедри економіки та
підприємницької діяльності

Вінницького національного аграрного університету

І.В. Гончарук

Особистий підпис
засвідчую

Начальник відділу
кадрів ВНАУ

Гончарук І.В.